

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU
COMPLEXUL NAȚIONAL MUZEAL "ASTRA" SIBIU
Muzeul Civilizației Populare Tradiționale "ASTRA" Sibiu

Prof. dr. Corneliu Ioan Bucur

**MUZEUL
CIVILIZAȚIEI
POPULARE
TRADIȚIONALE
"ASTRA"**

(Dumbrava Sibiului)

Catalog

Editura "ASTRA MUSEUM"
Sibiu, 2007

14

Gospodărie de boștinar - lumânărar Sebeșu de Jos, județul Sibiu

Monumentul provine din satul Sebeșu de Jos, comuna Turnu Roșu, județul Sibiu, un centru specializat în boștinărit (vezi teascul de boștină) unde, pe lângă instalațiile de tescuit ceara de albine, au apărut la începutul secolului al XX-lea și mici ateliere în care se produceau lumânări. Construcții tipice pentru arhitectura zonei din secolul al XIX-lea, ele au fost reconstruite în muzeu, în anul 1966 (casa) și 1968 (șura și atelierul de lumânărit). Gospodăria se compune din: casă de locuit, șură cu grajd, atelier de lumânărit și coteț de porci, fiind împrejmuită cu un gard din zidărie de piatră și scânduri de brad.

Casa este ridicată în pantă, pe un soclu de zidărie de piatră, care formează și pereții beciului, cu intrare din fațada laterală. Construiți în tehnica tradițională a cununilor orizontale de bârne din lemn de fag, pereții sunt lipiți în interior și exterior cu pământ și zugrăviți într-un albastru puternic, specific caselor din Transilvania. Acoperișul înalt, în două ape, este învelit cu țigla, care a înlocuit, în a doua jumătate a secolului trecut, învelitoarea tradițională de șindrilă sau *pâși* (coceni de porumb); planul casei este cel tradițional, cu trei încăperi: casa din față, tinda și celarul.

Tinda, așezată median, are funcția de încăpăre-depozit și loc de muncă. Aici se află și cuptorul de pâine și ustensilele necesare gospodăriei, cât și intrarea în pod.

În stânga tindei, celarul are funcția de cameră de locuit și de gătit și este locul unde se desfășoară aproape toată viața familiei. Casa cea mare, orientată spre stradă, are și ea rolul de

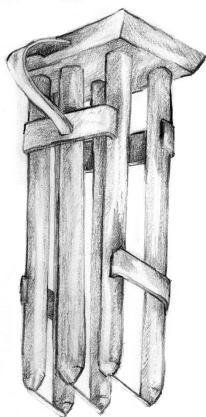
*Transportarea
cerii la târg*

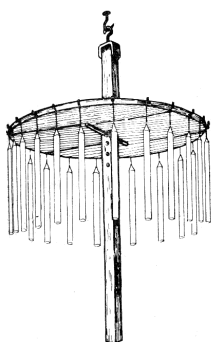
*Căruța cu coviltir
a boștinăritului*

*Instalație pentru
confecționarea
lumânărilor
prin îmbăiere*

Instalație
"de tras" lumânările

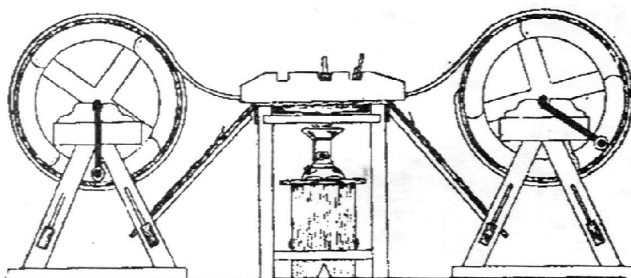
Discul de atârnat
lumânările

cameră de locuit, dar mai cu seamă de reprezentare, aici concentrându-se elementele decorative ale inventarului gospodăresc (textile, mobilier pictat, ceramică, icoane pictate pe sticlă etc.).

Opus casei, se află atelierul de lumânărit, o construcție dreptunghiulară, rezultată din transformarea unui șopron mai vechi, de la care s-au păstrat stâlpii de susținere, din lemn de brad, și acoperișul înalt, în două ape, învelit cu țiglă. Pereții din zidărie de cărămidă sunt prevăzuți cu două geamuri mari, în trei canaturi, specifice anului când s-a făcut amenajarea atelierului. Interiorul este dotat cu utilaje necesare pentru confecționarea lumânărilor, folosindu-se în acest scop mai multe procedee: turnarea în forme, scurgerea și îmbăierea. Pentru îmbăiere se întrebunțează două tambure (*butoi*) pe care se înfășoară firul de bumbac care servește drept fitil. Acesta se mută alternativ de pe un *butoi* pe celălalt, trecând totodată printr-o baie de ceară. Lumânările obținute au grosimi variate, în funcție de durata operațiunii. Inventarul atelierului este completat cu o masă lungă de lucru, instalația pentru turnarea lumânărilor, un cuier cu ustensilele boștinarului și o sobă de gătit, aflată în colțul de lângă ușa de intrare.

Șura de lemn reprezintă tipul vechi, specific secolului al XIX-lea, cu un singur grajd, având pereții din bârne de fag, cioplite în patru fețe și lipite cu pământ; alături se află *aria*, spațioasă, închisă în față și în spate prin câte o poartă înaltă și având peretele lateral căptușit cu scândură. *Aria* este locul unde se păstrează uneltele agricole și mijloacele de transport (în special căruța cu coviltir a boștinarului) și care pe vremuri se folosea drept arie de îmblătit grâul. Furajele se păstrează deasupra grajdului, în spațiul mare creat de acoperișul înalt, cu pantă înclinată și învelitoare de țiglă.

Un mic coteț de porci, din bârne de fag și acoperiș în două ape învelit cu șindrila, completează acareturile gospodăriei.

Instalație pentru confecționarea lumânărilor prin îmbăiere

CUPRINS

- Muzeul "ASTRA". Muzeul Civilizației Populare Tradiționale din România	
1. La început a fost MUZEUL ASTREI	11
2. Preliminarii la apariția MUZEULUI TEHNICII POPULARE	15
3. MUZEUL TEHNICII POPULARE: Concepția științifică, structura tematică și organizarea expozițională	18
4. Tranziția de la Muzeul Tehnicii Populare la Muzeul Civilizației Populare Tradiționale "ASTRA"	24
5. Reflecții și impresii	27

PATRIMONIUL CULTURAL MATERIAL 33

- Poartă monumentală, Mârșa, județul Sibiu (73 E)	34
- Galeriile de Artă Populară	36
- Pavilion pentru manifestări cultural-științifice și pentru proiecții de film	37
- Casă, Sârbi, județul Maramureș. Centrul de Informare Turistică (140 C)	38
- Expoziția Proiectului Tematic al Muzeului în aer liber	40

PROCESE ȘI PROCEDEE PENTRU OBTINEREA ȘI PRELUCRAREA PRODUSELOR ANIMALE ȘI VEGETALE, ÎN SCOP ALIMENTAR 44

Grupa A. Vânătoare

- Capcane de vânătoare	54
- Stand pentru urs	55
- Capcane pentru jder	55
- Groapă cu leasă pentru lupi	55
- Coteț de prins vulpi	56
- Cursă de fier pentru urși	56

Grupa B. Pescuit

- Ghețarie, Mahmudia, județul Tulcea (8 A)	57
- Cherhana, Mahmudia, județul Tulcea (8)	58
- Colibă de pescar, Mahmudia, județul Tulcea (9)	60
- Gospodărie de pescar, Mahmudia, județul Tulcea (10)	61

Grupa C. Albinărit, boștinărit, lumânărit

- Teasc de boștină pentru extragerea cerii, Sebeșu de Jos, județul Sibiu (13)	63
- Gospodărie de boștină-lumânărit, Sebeșul de Jos, județul Sibiu (14)	65

Grupa D. Păstorit

- Surlă, Sătic, județul Argeș (19 B)	67
- Colibă pastorală, Jieț, județul Hunedoara (19 A)	68
- Colibă pastorală cu crosnie și obor, Sătic, județul Argeș (19)	69
- Staul circular, Ludeștii de Sus, județul Hunedoara (15 A)	70
- Staul poligonal, Rășinari, județul Sibiu (15)	72
- Cruce de plai, Jieț, județul Hunedoara (17 C)	74
- Gospodărie pastorală cu ocol, Câmpu lui Neag, județul Hunedoara (16)	75

- Stână cu două încăperi, Muntele Puru, județul Alba (17)	77
- Cotroană, Munții Parâng, județul Hunedoara (17 A)	79
- Gomile, Jieț, județul Hunedoara (17 B)	81
- Stână cu trei încăperi, Muntele Colții Giuvalei, județul Argeș (18)	82
- Gospodărie cu ocol întărit, Măgura, județul Brașov (21)	84
- Gospodărie de oier transhumant, cu atelier de confecționare a lumânărilor din seu de oaie, Rășinari, județul Sibiu (20)	86
Grupa E. Pomicultură	
- Zdrobitoare și teasc de fructe, Rășinari, județul Sibiu (22)	88
- Cuptor de uscat prune, Bărbuleț, județul Dâmbovița (23)	89
- Cramă pomicolă cu etaj, Polovragi, județul Gorj (27)	90
- Povarnă cu roată hidraulică, Sârbești, județul Gorj (25)	92
- Gospodărie de pomicultor, Bălănești, județul Gorj (29 A)	94
- Zdrobitoare și teasc de fructe, Roșia, județul Sibiu (22 A)	95
Grupa F. Viticultură	
- Cramă de vie, Bălănești, județul Gorj (29)	96
- Cramă de vie cu beci, Corni-Huși, județul Vaslui (31)	98
- Gospodărie de pomicultor, Vlădești, județul Vâlcea (28)	100
- Teasc viticol "medieval", Vințu de Jos, județul Alba (36 A)	102
- Teasc cu masa de piatră "roman", Cristian, județul Sibiu (36 B)	104
- Pavilion de prezentare a teascurilor (34 A)	105
Grupa G. Prelucrarea semințelor oleaginoase	
- Gospodărie de oloier, cu puiă acționată manual, Livada, jud. Hunedoara (37)	107
- Uleiniță cu puiă cu scripete și teasc cu <i>berbeci</i> , Arbore, județul Suceava (35)	109
- Teasc de ulei cu <i>berbeci</i> , Racovița, județul Vâlcea (36)	111
- Uleiniță cu puiă acționată prin tracțiune animală, Grid, județul Hunedoara (39)	112
- Uleiniță cu puiă acționată cu piciorul, Nădășdia, județul Hunedoara (38)	113
- Teasc de ulei cu roată frontală călcată cu piciorul, Băiești, jud. Hunedoara (40)	114
- Uleiniță cu puiă cu săgeți acționată hidraulic, Ohaba, județul Hunedoara (42)	115
- Uleiniță și puiă de haine acționată hidraulic, Tălmăcel, județul Sibiu (41)	116
Grupa H. Agricultură	
- Gospodărie de agricultor din Podișul Transilvaniei, Mierța-Dragu, județul Sălaj (46)	117
- Gospodărie de agricultor, Feneș, județul Alba (44 A)	119
- Troiță de hotar, Întregalde, județul Alba (44 B)	120
- Coliba de păstor și <i>cramba</i> cu staul mutător, Feneș, județul Alba (44 C)	122
- Gospodărie de agricultor, Desești, județul Maramureș (46 A)	123
- Complex de industrii populare cu batoză hidraulică, Sârbi, județul Maramureș (40B)	125
- Batoză (Gura Râului, județul Sibiu) acționată de motor cu aburi (Pâncota, județul Arad) (46 B, 46 D)	127
Grupa I. Cămări, pătule, crame	
- Coșar penru porumb, Șoroștin, județul Sibiu (47 G)	129
- Coș din nuiele pentru mălai, Hoteni, județul Maramureș (47 H)	130
- Pătul înalt pe stâlpi (<i>slon</i>), Curtea de Argeș, județul Argeș (47 B)	131
- Cămară (<i>găbănaș</i>), Sâncraiu Almașului, județul Sălaj (47 C)	132

- Cămară (<i>pejniță</i>), Răstolțu Mare, județul Sălaj (47 A)	133
- Cămară de alimente, Preluca Nouă, județul Maramureș (47 D)	134
- Cămară, Cerbia, județul Hunedoara (47)	135
- Pivniță (<i>cramă monocelulară</i>), Pisteștii din Deal, județul Gorj (47 F)	136
- Pivniță cu conac etajat, Bălănești, județul Gorj (47 E)	137

Grupa J. Morărit

- Moară de mână cu curea de transmisie, Bumbuiești, județul Vâlcea (50)	138
- Moară cu <i>cai</i> , Sâmpetru, județul Timiș (51)	139
- Moară cu <i>ciutură</i> , Topleț, județul Caraș-Severin (52)	141
- Moară cu <i>ciutură</i> și admisie prin <i>butoni</i> , Sviniața, județul Mehedinți (53)	143
- Moară cu două <i>ciuturi</i> și angrenaje de transmisie, Râu de Mori, județul Hunedoara (53 A)	145
- Moară cu trei <i>ciuturi</i> , Arcani, județul Gorj (54)	147
- Moară de tip roman (angrenaj de transmisie) și cu admisie inferioară, Dăbâca, județul Hunedoara (55)	149
- Moară cu admisie medie, Poienii de Jos, județul Bihor (55 A)	150
- Moară cu admisie superioară, Orșova, județul Mureș (56)	152
- Moară cu admisie superioară și transmisie în două trepte, Rogojelu, județul Cluj (57)	154
- Moară cu admisie superioară, Almaș-Săliște, județul Hunedoara (58)	155
- Moară cu admisie inferioară și elevator, Roșcani, județul Hunedoara (60 A)	156
- Fântână cu vârtej și tracțiune animală, Chirnogeni, județul Constanța (67 A)	158
- Moară de vânt cu etaj, Dunavăț, județul Tulcea (64)	159
- Moară de vânt joasă, Enisala, județul Tulcea (63)	160
- Moară de vânt cu etaj, Frecăței, județul Tulcea (65)	161
- Moară de vânt cu pânze, Curcani, județul Constanța (66)	163
- Moară plutitoare, Lucăcești, județul Maramureș (61)	165
- Moară plutitoare, Munteni, județul Vâlcea (62)	166
- Moară de vânt <i>căciulată</i> , Beștepe, județul Tulcea (67)	168
- Moară hidraulică cu <i>alvan</i> , Ciocmani, județul Sălaj (60)	170

TEHNICI ȘI MIJLOACE DE TRANSPORT ȘI COMUNICAȚII 172

- Pavilion de prezentare a mijloacelor de transport populare (74 C)	177
- Monoxila de pe Siret, județul Bacău (74 B)	180
- Pod plutitor pe cablu, Turnu Roșu, județul Sibiu (74)	182
- Bac cu zbat, Topalu, județul Constanța (74 A)	184

MONUMENTE DE UTILITATE PUBLICĂ 186

- Poartă monumentală, Sat Șugatag, județul Maramureș (73 A)	190
- Casă cu vraniiță, Bârsana, județul Maramureș (73 B)	191
- Han tradițional, Tulgheș, județul Harghita (73)	193
- Casa meșteroaiei, Săpânța, județul Maramureș (73 C)	196
- Gospodărie de învățător de țară, Săliște, județul Sibiu (73 I)	198
- Han tradițional, Veștem, județul Sibiu (73 K)	200

-Scrânciob, Bicaz-Chei, județul Neamț (72 C)	202
-Popicărie, Păltiniș, județul Sibiu (72 B)	204
-Cârciumă țărănească, Bătrâni, județul Prahova (72)	206
-Pavilion de joc, Botiza, județul Maramureș (72 A)	208
-Pavilion de joc cu remiză de pompieri, Cacova-Fântânele, județul Sibiu (73 G)	209
-Remiză de pompieri, Colun, județul Sibiu (73 H)	211
-Pavilion - loc de popas, Piatra, județul Maramureș (73 J)	212

PRELUCRAREA LEMNULUI, PIETREI, METALELOR, ARGILEI, CHIHLMIBARULUI ȘI MINEREURILOR 214

Grupa A. Prelucrarea lemnului

- Moară cu șase ciuturi, Găleșoia, județul Gorj (54 A)	228
- Gospodărie-atelier de dogar, Tomuțești, județul Alba (92 A)	231
- Gospodărie de preot - Școala memorială "Avram Iancu", Stănești, județul Alba (92 B)	232
- Gospodărie-atelier de negustor ambulant, Goiești-Vidra, județul Alba (92 C)	234
- Troiță de pomenire, Nereju, județul Vrancea (89 A)	236
- Gospodărie-atelier de dogar, Nereju, județul Vrancea (89)	237
- Gospodărie-atelier de dogar-rotar, Obârșa, județul Hunedoara (90)	239
- Gospodărie-atelier de spătar, Râșculița, județul Hunedoara (87)	241
- Complex arhitectonic maramureșan (79)	243
Gospodărie arhaică, Ferești, județul Maramureș (79 I)	244
Gospodărie de "nemeș", Berbești, județul Maramureș (79 II)	245
- Biserică de lemn "Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil". Troiță de cimitir, Bezded, județul Sălaj (79 A)	247
- Gospodărie-atelier de rogojinar, Văleni, județul Gorj (99)	249
- Troiță de piatră, Fântânele, județul Sibiu (79 E)	250
- "Căsoaie", Cacova-Fântânele, județul Sibiu (79 D)	252
- Complex arhitectonic (80)	254
Gospodărie "bătrână", Stolojani, județul Gorj (80 I)	255
Gospodărie cu locuință pe două nivele, Târgu Cărbunești, județul Gorj (80 II)	257
- Gospodărie-atelier de fluierar, Hodac, județul Mureș (97)	259
- Gospodărie-atelier de confecționat instrumente muzicale, Câmpulung Moldovenesc, județul Suceava (96)	261
- Gospodărie-atelier de dogar, Straja, județul Suceava (96 A)	263

Subgrupa industriei populare. Fierăstraie

- Fierăstrău hidraulic (joagăr) cu roată mică, Gura Râului, județul Sibiu (83)	265
- Fierăstrău hidraulic (gater) cu transmisie prin angrenaj, Suncuiș, județul Bihor (82 A)	267
- Complex de industrii țărănești, Tomești, județul Hunedoara (82)	269
- Joagăr cu tracțiune cabalină (cu <i>Ghepel</i>), Gura Râului, județul Sibiu (81)	271

Grupa B. Prelucrarea metalelor

- Șteamp pentru zdrobirea minereului aurifer și Cram, Abrud, județul Alba	109 273
- Galerie de mină auriferă, Roșia Montană, județul Alba (108)	275

- Ciocan hidraulic, Rimetea, județul Alba (107)	277
- Cruce de piatră, Bezdead, județul Dâmbovița (79 F)	279
- Gospodărie-atelier de fierar-rotar, Mănești, județul Dâmbovița (112)	280
- Atelier de clopotar și fierărie, Poiana Teiului, județul Neamț (113)	281
- Gospodărie-atelier de fierar, Călinești, județul Maramureș (111)	282

Grupa C. Prelucrarea argilei

- Gospodărie-atelier de olar, Marginea, județul Suceava (116)	283
- Gospodărie-atelier de olar, Săcel, județul Maramureș (117)	285
- Gospodărie-atelier de olar, Oboga, județul Olt (120)	287
- Biserică de lemn <i>Pogorârea Sfântului Duh</i> , Dretea, județul Cluj (79 G)	289
- Gospodărie-atelier de olar, Horezu, județul Vâlcea (120 A)	293
- Casă-atelier de olar, Horezu, județul Vâlcea (120 B)	295
- Troiță, Bunești, județul Vâlcea (79 J)	297
- Gospodărie-atelier de olar, Sasca-Română, județul Caraș-Severin (118)	298
- Gospodărie-atelier de olar, Corund, județul Harghita (121)	300
- Casă-atelier de olar, Saschiz, județul Mureș (119)	302
- Gospodărie-atelier de olar, Obârșă, județul Hunedoara (123)	304
- Duplex gospodărie de olar. Găleșoia, județul Gorj	306
Casa bătrânească (120 C).	307
Casa nouă (120 D),	308

Grupa D. Prelucrarea minereului și a pietrei

- Gospodărie-atelier de prelucrare a chihlimbarului, Colți, județul Buzău (105)	310
- Gospodărie-atelier de prelucrare a pietrei, Cupșeni, județul Maramureș (104)	312
- Gospodărie de miner marmurar, Alun, județul Hunedoara (108 A)	314
- Fântână cu hecnă, Dumbrăvești, județul Prahova (73 D)	316

PROCESE ȘI PROCEDEE PENTRU PRELUCRARE A PIEILOR ȘI FIBRELOR ANIMALE ȘI VEGETALE PENTRU ÎMBRĂCĂMINTE ȘI OBIECTE DE UZ UTILITAR-GOSPODĂRESC

320

Grupa A. Industria casnică

- Gospodărie-atelier de cojocar-curelar, Săliște, județul Sibiu (124)	326
- Troiță din lemn, Sibiel, județul Sibiu (124 A)	328
- Gospodărie-atelier de prelucrare a straielor vâltorite și date la dârstă, Tilișca, județul Sibiu (128 A)	330
- Gospodărie de țesător de straie vâltorite, Săpânța, județul Maramureș 141A	332
- Gospodărie pastorală cu atelier de prelucrare a lânii, Poiana Sibiului, județul Sibiu (128)	334
- Gospodărie-atelier pentru prelucrarea părului de capră, Musculești-Petrești, județul Gorj (129)	337
- Gospodărie-atelier pentru prelucrarea borangicului, Croici-Mătășari, județul Gorj (130)	339
- Gospodărie de prelucrare a inului și a cânepii, Lisa, județul Brașov (144)	341
- Gospodărie-atelier pentru prelucrarea cânepii și de funărit, Săsăuș, județul Sibiu (143)	344

Grupa B. Industrii textile hidraulice	346
- Piuă cu baterie verticală și vâltoare, Rod, județul Sibiu (132)	348
- Complex de industrii textile, Gura Râului, județul Sibiu (139 A)	351
- Moară cu piuă (dube), Fânațe, județul Bihor (133)	
- Piuă hidraulică cu baterie orizontală și vâltoare, Prigor, județul Caraș-Severin (134)	353 355
- Dârstă cu coș mixt și cu vâltoare, Moeciu de Sus, județul Brașov (138)	357
- Dârstă cu două valuri și cu două vâltori, Nistorești, județul Vrancea (139)	
- Piuă cu baterie orizontală și vâltoare (admisie prin butoni), Sichevița, județul Caraș-Severin (136)	359 361
- Troiță (<i>Crucea din Capul Satului de Jos</i>), Rășinari, județul Sibiu (79 I)	
Grupa C. Complexe de industrii hidraulice	363
- Complex de industrii textile (piuă, dârstă, vâltoare), Rucăr, județul Argeș (140)	365
- Complex de industrii populare, Polovragi, județul Gorj (140 A)	
	368
ETNO TEHNO PARC	370
- Poartă monumentală, Vadu Izei, județul Maramureș (79 C)	371
- Casă cu șatră, Bârsana, județul Maramureș (79 B)	372
- Etno Tehno Parc	375
- Termeni speciali în legătură cu tehnica populară	
PATRIMONIUL CULTURAL IMATERIAL	
	380
- " <i>Tezaure umane vii</i> "	385
- Asociația Creatorilor Populari din România	387
- Galeriile de Artă Populară	388
- Târgul Creatorilor Populari din România	390
- Olimpiada Națională "Meșteșuguri Artistice Tradiționale"	392
- Festivalul Național al Tradițiilor Populare	
- Simpozionul Internațional "Cultură-Tradiție-Toleranță". Dialog multicultural prin cunoașterea tradițiilor culturale ale popoarelor lumii	395 396
- Academia Artelor Tradiționale din România	398
- Expoziția " <i>Tezaure umane vii</i> "	
- Centrul European pentru Promovarea Tradițiilor prin Valorile Patrimoniului Cultural Imaterial	401 406
- Festivalul Național al Datinilor și Obiceiurilor	
- Argument pentru un Program național - " <i>Tezaure umane vii</i> " - de salvagardare a patrimoniului cultural imaterial	410
PATRIMONIUL CULTURAL ARTISTIC	417
- Galeria modernă de sculpturi monumentale	418
- Bibliografie	432
- Harta de proveniență a monumentelor	444
- Anexe	445